

8

Onko demokratia paras valtiomuoto?

Valtio osana yhteiskuntaa

Valtio on osa yhteiskuntaa. Suomen valtio säätelee suomalaista yhteiskuntaa käytännössä politiikan keinoin. Jokainen Suomessa asuva henkilö on siis myös Suomen valtion alainen – halusi sitä tai ei.

Valtio huolehtii myös siitä, että määräyksiä noudatetaan. Lakia rikkovat joutuvat oikeuteen poliisin ja syyttäjän toimesta, heitä tuomitaan riippumattomissa oikeusistuimissa ja rangaistaan esimerkiksi sakoilla tai vankeusrangaistuksella. Valtion voidaan siis myös katsoa olevan muun yhteiskunnan yläpuolella, koska sillä on muita yhteiskunnan osia suurempi määräysvalta.

Valtion tunnusmerkit

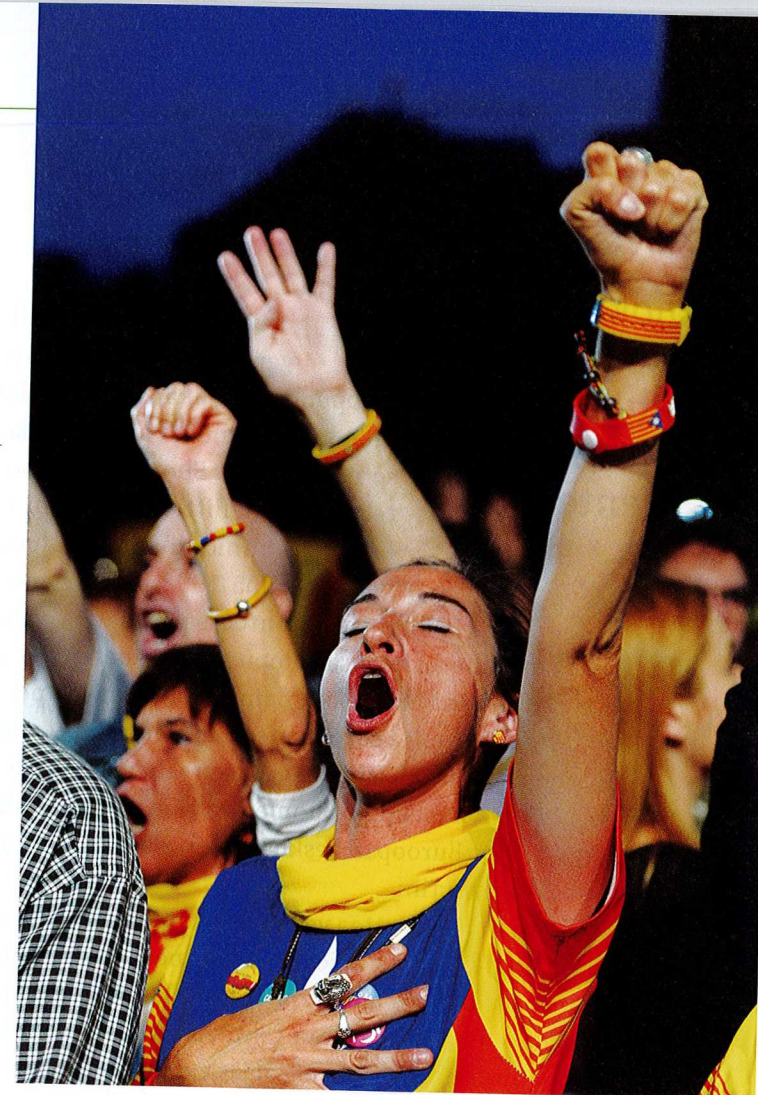
Valtio on määritelmän mukaan ihmisyyhteisö, joka käyttää tietyllä alueella omintakeista ja pysyvää valtaansa. Jokaisella valtiolla on oltava selvästi rajattu alue sekä oma väestö.

Itsevaltiuden aikana kuningas oli valtion symboli ja hänen valtansa oli jakamaton. Itsevaltiaista kuninkaista mahtavin, Ranskan aurinkokuningas Ludvig XIV, julisti: "Valtio, se olen minä." Miten Kari Suomalainen irvailee pilakuvassaan presidentti Kekkosen vallankäytöstä? Tulkitse pilakuvan sanoma.

Lisäksi valtioilla on tunnusmerkkeinään oma lippu, kansallishymni ja aiemmin myös oma valuutta. Valtio valitsee joukostaan yhden tai useampia johtajia. Näiden vallan-

Kataloniassa järjestettiin syksyllä 2015 paikalliset vaalit, joiden keskeisin kysymys oli se, tulisiko Katalonian julistautua itsenäiseksi Espanjasta. Itsenäisyyden kannattajat voittivat vaalit. Kuvassa Katalonian itsenäisyyttä kannattava nuori nainen osoittaa tukeaan itsenäisyyspyrkimyksille. Riittääkö Katalonian itsenäisyyden saavuttamiseen itsenäiseksi julistautuminen?

käyttö on sidottu valtion perustuslakeihin kuuluvan **valtiosäännön** määräyksiin.

Valtion tunnusmerkistöön kuuluu myös täysivaltainen eli **suvereeni** vallankäyttö kansalaisiinsa nähden. Käytännössä valtion ei siis tarvitse totella mitään itsensä ulkopuolista tahoa, jos se ei sitä itse halua. Valtiolla on ainoana yhteiskunnan osana oikeus käyttää omalla alueellaan väkivaltaa lain sallimissa rajoissa järjestyksen ylläpitämiseksi sekä oikeus käyttää asevoimaa alueensa ja väestönsä suojelemiseksi ulkoiselta hyök-

käykseltä. Valtion väkivallan käytön tulee olla kansalaisten hyväksymää sekä mittasuhteiltaan hyväksyttyä. Valtiolla on siis legitimi eli oikeutetun **väkivallan monopoli**.

Suvereniteetti ei kuitenkaan merkitse täysin samaa kuin itsenäisyys, vaikka sanoja joskus käytetäänkin toistensa synonyymeina. Valtio saavuttaa muodollisesti itsenäisen aseman vasta, kun muut valtiot tunnustavat sen olemassaolon. Varsinkin pienille valtioille, kuten Suomelle, ulkoinen itsenäisyyden tunnustaminen on tärkeää.

Demokratiassa koko kansalla on mahdollisuus osallistua päättöksentekoon.

Valtio voi luovuttaa osan suvereniteetistaan ulkopuoliselle ylikansalliselle taholle, mikäli se itse niin haluaa. Suomi on tehnyt näin liittyessään Euroopan unionin jäseneksi vuonna 1995 ja samalla sitoutuessaan saat-

tamaan voimaan itsensä ulkopuolella säädetävän EU-lainsäädännön. Samoin siirtymisen yhteisvaluutta euroon merkitsi aiemmin Suomen valtion alaisuudessa olleen rahapolitiikan siirtymistä pois Suomen valtion määräysvallasta Euroopan keskuspankin alaisuuteen Frankfurtiin.

Valtio voi luovuttaa valtaansa myös maan sisällä. Useimmat valtiot ovat jakaneet valtaansa paikallistasolle. Esimerkiksi Suomessa valtio on antanut osan tehtävistään, kuten perusopetuksen, kuntien järjestettäväksi, koska se ei muuten itse suoriutuisi kaikista tehtävistään.

Muuttuvat valtiot

Valtiot ovat muuttuneet aikojen saatossa. Niiden hallintojärjestelmät ovat keskenään erilaisia. 1600-luvulta 1800-luvulle moni eurooppalainen valtio oli itsevaltiuteen perustuva **monarkia** eli kuningaskunta. **Itsevaltiuden** aikakaudella 1600-luvulla katsottiin, että itsevaltiassakin kuningas sai valtaansa suoraan Jumalalta. Itsevaltiussuhteet mahdollisti mielivaltaisen vallankäytön.

Valistuksen myötä alettiin ajatella vallan tulevan Jumalan sijaan kansalta. Ranskan

vallankumous vuonna 1789 oli käytännön osoitus tästä. Kansalaiset alkoivat vaatia itselleen oikeutta osallistua päätöksentekoon. 1800-luvun kuluessa moni itsevaltiassakin joutui vähitellen luovuttamaan valtaansa parlamentille, joka koostui kansan valitsemista edustajista.

Hallitsijoiden tuli sittemmin perustaa valtaansa parlamentin säätämiin lakeihin, joita kuningas ei enää voinut sivuuttaa. Tällaista lakiin perustuvaa valtiojärjestelmää kutsutaan perustuslailliseksi. Sen olennainen osa on **oikeusvaltioperiaate**, joka merkitsee sitä, ettei kansalaisia voi tuomita mielivaltaisesti, vaan kaiken julkisen vallankäytön on perustuttava lakeihin.

Oikeusvaltioperiaate sinänsä ei vielä takaa demokratiaa eli kansanvaltaa, jos maan lait määräävät vallan kuuluvan pienelle ryhmälle tai yksittäiselle hallitsijalle. Valtion voidaan katsoa olevan **oligarkia** eli harvainvalta, jos vain pieni ryhmä pääsee päättämään asioista. Jos valta on laeilla keskitetty yhdelle henkilölle ja hänen johtamalleen puolueelle, valtio on **diktatuuri**. Kumpikin näistä järjestelmistä antaa mahdollisuuden

F-18 Hornetit ylilennolla itsenäisyyspäivänä. Valtion tunnusmerkkeihin kuuluu oma lippu, mutta myös valtion oikeus pitää järjestystä yllä tarvittaessa väkivalloin omalla alueellaan sekä käyttää asevoimaa alueensa ja väestönsä suojelemiseksi. Tätä varten kullakin valtiolla on poliisi ja armeija.

mielivaltaan ja syrjintään lakeja säätämällä, kuten esimerkiksi Hitlerin Saksassa kävi 1930-luvulla.

Vasta kun valtion lait takaavat koko kansalle mahdollisuuden osallistua päätöksentekoon riippumatta syntyperästä, rodusta, sukupuolesta tai varallisuudesta, voidaan puhua demokratiasta. Silloin päätöksenteossa sitoudutaan kansan enemmistön tahtoon.

Mikä on "ihannevaltion" tehtävä?

1800-luvulla liberalismien aatteet vaikuttivat siihen, että demokraattisen valtion ensisijaiseksi tehtäväksi alettiin nähdä kansalaisten vapauksien ja oikeuksien turvaaminen. Syntyi ajatus **yövärtijavaltioista**, joka pyrkii suojelemaan kansalaisiaan kuin katuja öisin tarkkaileva vartija.

Kiina on vapauttanut markkinoitaan ja siirtynyt taloudessa pois kommunismista. Sen sijaan kommunistit eivät ole luopuneet vallasta. Maa on edelleen yksipuoluediktatuuri. Kiinalainen mies kävelee Beijingissä valtion isänmaallisen propagandajulisteen ohitse. Tulkitse julisteen sanoma.

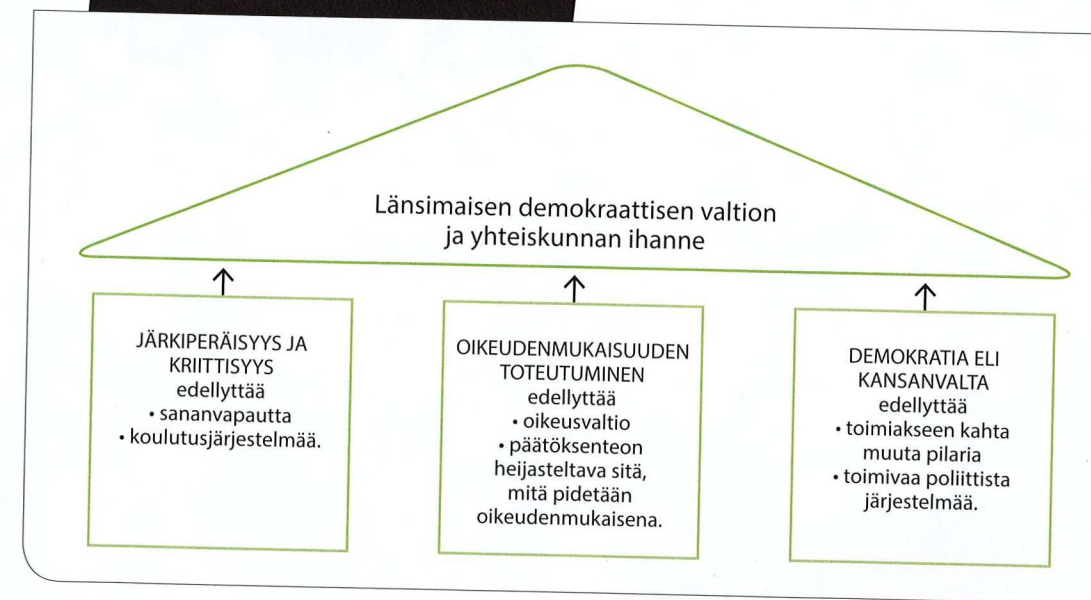
Liberaalin oikeusvaltion tehtävänä ei pidetty puuttumista esimerkiksi yritysten toimintaan lakeja säätämällä, vaan sen päätehtävä oli järjestyksen ylläpitäminen. Näin yritykset voisivat toimia vapaasti ja ihmisten omaisuuden suoja olisi rikkumaton. 1800-luvulla esimerkiksi työläisten olojen epäkohdat kuitenkin osoittivat, ettei liberaali yö-vartijavaltio kyennyt tyydyttämään väestön köyhän enemmistön tarpeita.

Ratkaisuvaihtoehtoja syntyi kaksi. Karl Marx loi ajatuksen **kommunistisesta valtiosta**, jossa pääoma jaettaisiin sosialismin oppien mukaan tasan kaikkien kesken ja ihmiset olisivat keskenään tasa-arvoisia. Työväestö päättäisi asioista. Sosialismia kokeiltiin Neuvostoliitossa, mutta tasa-arvo ja ihmisoikeudet eivät kuitenkaan toteutuneet. Valtta keskittyi Neuvostoliiton kommunistisen puolueen eliitin, ei työväestön käsiin. Neuvostoliitosta tulikin yksipuoluediktatuuri.

Toiseksi vaihtoehdoksi muodostui ajatus **hyvinvointivaltiosta**, jossa pyritäisiin takaamaan kansalaisten hyvinvointi valtion keinoin eli jakamalla aineellista hyvinvointia verotuksen avulla. Tarvittaessa voitaisiin puuttua markkinavoimien toimintaan jopa laeilla. Valtion tehtävä olisi siis tasata oloja muutoin epäoikeudenmukaisessa yhteiskunnassa. Toisaalta valtion tuli huolehtia kansalaisten ja yritysten toiminnan vapauksista ja oikeuksista sekä vaalia demokratiaa. Kyse on siis valtiosta, jossa sosialismin ja liberalismin opit yhdistyvät.

Valtion tehtävät ovat aikojen saatossa laajentuneet. Väestön ja oman alueen koskemattomuuden turvaaminen sekä järjestyksen ylläpito ovat edelleen valtion tärkeimpiä perustehtäviä ulkopoliittikan hoitamisen lisäksi. Tämän lisäksi mukaan on ajan myötä tullut kansalaisten oikeuksien ja vapauksien turvaaminen sekä kansalaisten hyvin-

Länsimaisen demokraattisen valtion ja yhteiskunnan ihanne

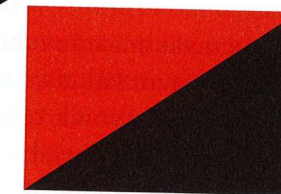
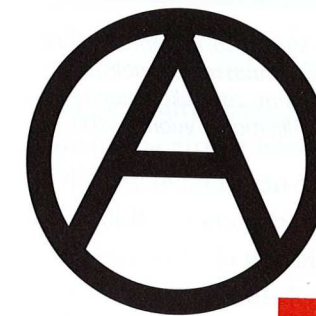

voinnista huolehtiminen. Nykyään hyvinvoinnista huolehtimista pyritään karsimaan vaikean taloustilanteen ja yksilön oman vastuun korostamisen nimissä.

2000-luvun valtion tärkeimpänä tehtävänä pidetään markkinavoimien toimintaedellytysten turvaamista parhaalla mahdollisella tavalla. Pyritään esimerkiksi talouden vakauteen ja tuetaan yritysten toimintaa. Ilman toimivaa taloutta valtion kyky selvitä muista tehtävistään vaarantuu. Valtion tehtäviin kuuluu myös **infrastruktuurin** eli esimerkiksi tietoliikenneverkkojen, teiden ja rautateiden rakentaminen ja ylläpito.

Erilaiset demokratiat

Demokratia tarkoittaa kansanvaltaa. Antiikin Kreikan Ateenassa demos eli kansa koontui samaan paikkaan päättämään itseään koskevista asioista. Päättäjinä olivat tosin vain vapaasyntyiset miehet. Nyky-yhteis-

Anarkismi on poliittinen aate, jossa tavoitellaan yhteiskuntaa ilman ylemmää esivaltaa ja siihen liitettyä valtiokoneistoa, armeijaa ja poliisia. Anarkismi tulee kreikan kielen sanasta arkhe, joka tarkoittaa hallitsijaa sekä kieltävästä etuliitteestä an. Anarkistien alkuperäisenä tavoitteena oli pakkovallasta vapaa yhteiskunta, jossa ihmiset eläisivät vapaata ja tasa-arvoista elämää.

Kansallisvaltioissa, kuten Suomessa, nationalismilla eli kansallisuusaatteella on vahva rooli. Nyky-yhteiskunnassa nationalismin kanavana toimivat esimerkiksi urheilutapahtumat. Jääkiekon maailmanmestaruutta juhliittiin Suomessa laajasti eri puolilla maata vuonna 2011.

kuntien väkimäärä on kuitenkin niin suuri, ettei Ateenan kaltaista **suoraa ja välitöntä demokratiaa** voida toteuttaa. Tästä syystä enemmistö nykyaikaisista demokratioista on **edustuksellisia demokratioita**, joissa kansa valitsee keskuudestaan edustajat, jotka kokoontuvat päättämään yhteisistä asioista. Näitä ovat kunnanvaltuutetut, kansanedustajat ja europarlamentaarikot. Myös presidentti valitaan vaalilla edustamaan koko kansaa. Hän on puoluepolitiikan yläpuo-

lella ja luopuu siksi puolueensa jäsenyydestä virkaan astuessaan.

Demokratioiden välillä on muitakin eroja. Suomen malli ei ole suinkaan ainoa. Esimerkiksi Ruotsi ja Iso-Britannia ovat edelleen **perustuslaillisia** monarkioita, joissa kuninkas on muodollinen keulakuva, mutta maata hallitsee parlamentin valtuutuksella toimiva hallitus. Tällöin monarkia on samalla demokratia. Esimerkkejä tästä on useita, kuten Ruotsi ja Espanja. Osassa demokratioista, kuten Isossa-Britanniassa tai Suomessa

vallitsee **parlamentarismi**. Parlamentarismi merkitsee sitä, että mikäli maan hallitus ei nauti kansanedustuslaitoksen luottamusta, sen on erottava.

Yhdysvalloissa parlamentarismia ei ole, koska presidentti johtaa hallitusta eikä hänen tarvitse nauttia kongressin luottamusta. Yhdysvalloissa presidentin asema on vahva: hän vie lait kongressin päätettäväksi ja johtaa ulkopoliittikkaa ja hallitusta. Toisaalta presidentti tarvitsee kongressin ja yhteistoimintaa, jotta saa esityksensä läpi.

Venäjä on siirtynyt kohti itsevaltaisempaa eli **autoritaarisempaa** järjestelmää 1990-luvun liberaalin demokratian kokeilujen jälkeen. Maan presidentin ja pääministerin valta on kasvanut. Duumassa eli Venäjän kansanedustuslaitoksessa yksi puolue on saanut käytännössä määrävän aseman. Muodollisesti maa on silti edelleen demokratia.

Kansallisvaltio puolestaan on valtio, jonka väestön enemmistöllä on yhteinen etninen alkuperä, kieli ja kulttuuri. Useimmiten oman kansallisvaltion identiteettiä ja eroavuutta toisiin valtioihin ja niiden kansalaisiin pönkitetään **nationalismilla** eli kansallisuusaatteella. Käytännössä missään kansallisvaltiossa ei ole kulttuurisesti ja etnisesti yhtä yhtenäistä kansaa. Suomi on hyvä esimerkki kansallisvaltiosta, jossa on useita merkittäviä historiallisia ja uusia vähem-

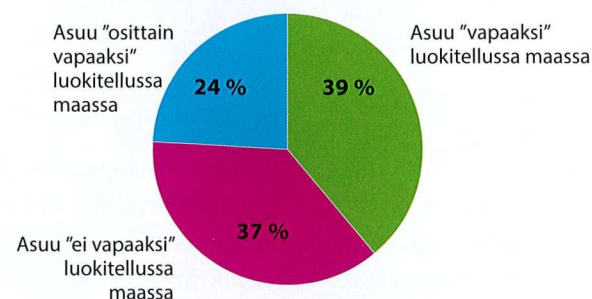
mistöjä. Kaikki valtiot eivät ole kansallisvaltioita eivätkä kaikki kansallisvaltiot demokratioita. Esimerkiksi Kuuba on kansallisvaltio, mutta se ei ole demokratia. Belgia taas ei täytä kansallisvaltion tunnusmerkkejä, mutta se on demokratia.

Kaikki valtiot eivät ole myöskään Suomen, Ruotsin ja Ranskan kaltaisia keskitettyjä valtioita, joita hallitaan yhden parlamentin ja hallituksen toimesta. Esimerkiksi Saksa, Venäjä ja Yhdysvallat ovat liittovaltioita eli **federaatioita**. Federaatioon kuuluu useita osavaltioita, joilla on laaja itsehallinto ja osittain erilainen lainsäädäntö omilla alueillaan. Osavaltioilla on omat hallitukset, parlamentit ja virkamiehet.

Kaikki federaation osavaltiot ovat kuitenkin keskittäneet osan vallastaan, tyypillisesti ainakin ulko- ja turvallisuuspolitiikan hoidon, yhteiselle hallitukselle ja parlamentille. Liittovaltio voi omaan toimivaltaansa kuuluvilla alueilla säätää kaikkia liittovaltion lakeja, harjoittaa yhteistä talous- ja rahapolitiikkaa ja sillä voi olla yhteinen valuutta.

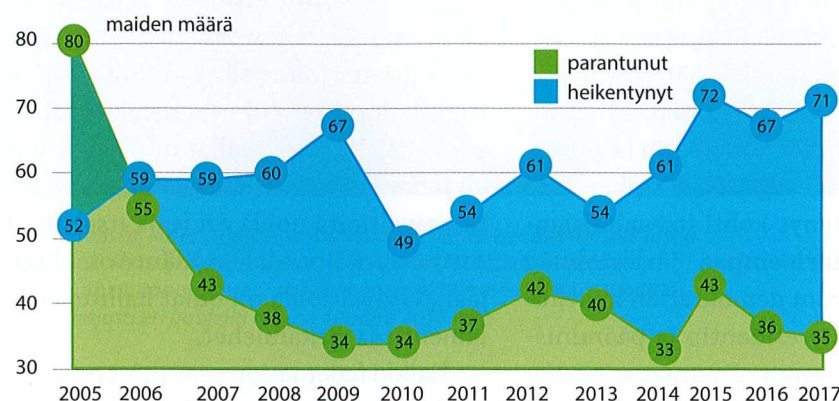
Vaikka yleisin valtiomuoto on nykyään demokratia, se ei ole ainoa. Demokratiaa ei kannata viedä mihinkään maahan väkisin ulkopuolelta, sillä sen pystyttäminen vaatii yhteiskunnalta vakautta sekä kansalaisilta halua ja vastuuta käyttää oikeuksiaan fiksusti. Diktatuureja on maapallollamme useita. Enemmistö maapallon ihmisistä elää mais-

Vapaat maat 2018

Freedom House on luokitellut maat sen mukaan, miten niissä toteutuu ihmisten mahdollisuus osallistua politiikkaan, esimerkiksi äänestää vapaasti, asettua ehdolle tai liittyä yhdistyksen tai puolueen jäseneksi. Luokittelussa on otettu huomioon myös miten sananvapaus, uskonnon- ja omantunnon vapaus, oikeusvaltioperiaate ja yksilön koskemattomuus toteutuvat kyseisessä maassa. Eläkö valtaosa maailman ihmisistä demokratioissa vai diktatuureissa?

Lähde: Freedom House

Maat, joissa demokratia on heikentynyt, ovat ohittaneet maat, joissa tilanne on parantunut.

sa, jotka eivät täytä kaikkia demokratian tunnusmerkkejä. Vapaiden demokratioiden määrä on kääntynyt 2000-luvulla laskuun.

Onko demokratia paras huonoista järjestelmistä?

Vapaita maita yhdistää se, että ne ovat demokratioita. Kansalaisten ja valtion suhde on niissä ratkaistu siten, että päätöksenteossa sitoudutaan kansan enemmistön tahoon. Kansalaisten oikeuksia pyritään kunni-

oittamaan, ja ihmisoikeudet toteutuvat melko hyvin.

Tärkein perusoikeus demokratian toteutumisen kannalta on sananvapaus, sillä sen avulla ihmiset voivat arvostella vallanpitäjiä ja tuoda julki yhteiskunnan epäkohtia. Sananvapauden tueksi tarvitaan muita demokratiaoikeuksia eli kokoontumis- ja yhdistymisvapautta, joiden nojalla kansa voi osoittaa mieltään ja alkaa ajaa muutoksia yhteis-

kuntaan. Sama oikeus mahdollistaa järjestöjen ja yhdistysten perustamisen.

Toimivassa demokratiassa olennaista on, että myös vähemmistöillä ja oppositiolla on oikeuksia ja niistä pidetään kiinni. Muutoin on vaarana, että siirrytään "enemmistön diktatuuriin". Demokratian syvyys paljastuu, kun otetaan tarkasteluun vaaleissa hävinneen opposition asema: Otetaanko sitä huomioon? Saako se ääntään kuuluviin? Hallituksella on demokratiassa oltava uskotava vaihtoehto. Muutoin vaarana on muutos autoritaariseen suuntaan.

Suomessa oppositio on mukana muun muassa eduskunnan valiokunnissa ja tulee kuulluksi. Sananvapaudesta ei ole hyötyä, jos oppositio ei saa ääntään kuuluviin eikä kansalaisilla ole mistä valita. Demokratiaan kuuluu mahdollisuus valita eri vaihtoehtojen välillä. Valinnanmahdollisuuksia pitää olla vähintään kaksi, jotta demokratia voi toteutua.

Demokratioissa halutaan antaa koko kansalle mahdollisuudet vaikuttaa omaan yhteiskuntaan. Tärkeä periaate niissä on yhdenvertaisuus lain edessä: viranomaisten on kohdeltava ihmisiä tasa-arvoisesti.

Demokratioiden tapa kohdella kansalaisiaan johtaa siihen, että yhteiskunnassa säilyy rauha. Ihmiset valitsevat aina ensisijaisesti rauhalliset olot kaaoksen ja sodan sijaan, jos voivat. Demokratiat ylipäätään sotivat vähemmän, koska maan johdon kannattaa käytännössä hankkia sodalle kansan tuki – diktataattorin ei tarvitse. Toimivan kansanvallan maassa kumouksellista toimintaa on

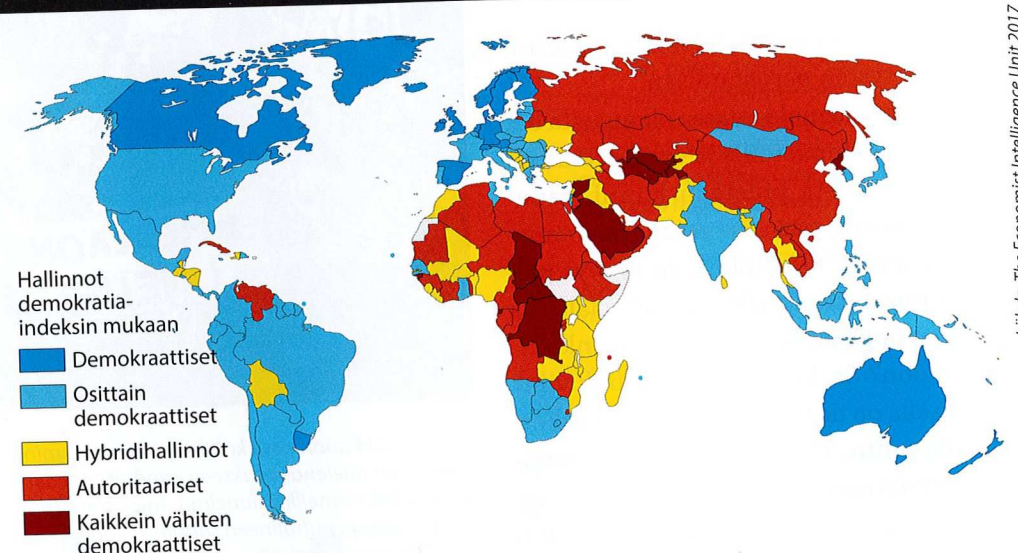

Kesällä 2015 Suomessa kokoontuttiin rasmin vastaiseen mielenosoitukseen ennätysnopealla aikataululla. #meilläonunelma-mielenosoitus bändeineen ja puhujineen saatiin kokoon muutamassa päivässä some-kanavien avulla.

vähän, sillä demokratioiden piirteisiin kuuluu vallan vaihtuminen rauhanomaisesti rehellisissä ja vapaissa vaaleissa. Vaalivilppiä ei ole. Koska päätöksentekoon pystyy vaikuttamaan omin toimin, se koetaan oikeutetumaksi. Näin ei tarvitse kapinoida väkivaltaisesti hallintoa vastaan.

Toki demokratioissa, kuten Suomessa, asuvat ihmiset ovat myös ajoittain tyytymättömiä. Heillä on siihen myös päteviä syyt, sillä demokratiassa on myös suuria heikkouksia. Kaikkia päätöksiä pitää valmistella huolellisesti virkamiesten toimesta, sillä kaikessa julkisessa toiminnassa pitää noudattaa lakia. Kaikista päätöksistä pitää voida valittaa. Tämä vie aikaa ja tuottaa byrokratiaa. Tämä on oikeusvaltioperiaatteen käänköpuoli. Päätöksenteko on hidasta myös siksi, että jotta

Demokratiatilanne maailmalla 2017

The Economist-lehden demokratia-indeksi kuvaa demokratian tilaa 167 eri maassa. Tilaa mitataan moninaisuudesta, kansalaisoikeuksien toteutumisesta ja poliittisesta kulttuurista kertovilla indikaattoreilla. Esimerkiksi hybridihallinnossa on joitain demokratian piirteitä, mutta siinä on myös itsevaltaisen hallinnon piirteitä.

Kartta: Spatio Oy

kansalaiset voisivat osallistua ja vaikuttaa, asioista pitää voida käydä keskustelua niiden ollessa valmistelussa.

Diktatuureissa ei ole demokratian etuja. Kansa ei pääse päättämään eikä valinnanvapautta eri vaihtoehtojen välillä ole. Yksilöiden ja vähemmistön oikeuksia voidaan jopa lain nojalla polkea valtion edun nimissä. Oppositiota eikä hallinnon arvostelijoita eli toisinajattelijoita suvaita vaan vainotaan. Sananvapaus puuttuu. Median eri kanavat ja välineet ovat vallassa olevan puolueen tai henkilön kontrollissa. Siksi ne toimivat käytännössä vallanpitäjän propagandavälineinä. Diktatuuri ei ole koskaan oikeusvaltio.

Päätökset syntyvät niissä nopeasti ja kriisitilanteissa vallan keskittäminen voikin olla vaihtoehto.

Miksi demokratiaakin arvostellaan?

Demokratioissa päätökset tehdään pitkän keskustelun jälkeen, ja ne ovat kompromisseja. Kansalaisia tämä ei aina tyydytä, sillä ratkaisu saattaa näyttää vesitetyltä eivätkä minkään tahon kannattajat välttämättä saa tahtoaan läpi sellaisenaan. Pahimmillaan tuloksena on puolivillainen ja toimimaton ratkaisu – kompromissi, joka ei tyydytä ketään. Myös demokratia voi olla osalle kansalaisista

huono valtiojärjestelmä. Enemmistö voi tehdä vähemmistöjen kannalta hyvinkin vahingollisia päätöksiä.

Demokratioissa joudutaan sietämään erilaisuutta ja erilaisia mielipiteitä, mikä ei ole helppoa. Suureksi ongelmaksi demokratiasa saattavat muodostua kansalaiset itse. Demokratian toimivuus vaatii kansalaisten halua ja kykyä käyttää oikeuksiaan ja vapauksiaan paremman yhteiskunnan luomiseksi. Tähän tarvitaan myös sinnikkyyttä pysyä perillä asioista ja halua hankkia tietoa. Jos vain kansan vähemmistö äänestää ja osallistuu päätöksentekoon, voivatko päätökset olla enää legitimejä eli oikeutettuja enemmistön kannalta?

Demokratioissa joudutaan pohtimaan yhdenvertaisuuden toteutumista, sillä rahalla on merkitystä. Taloudelliset voimavarat jakautuvat epätasaisesti. Rikkaat ja erityäin hyvätuloiset voivat rahoittaa vaaleissa puolueita ja ehdokkaita, jotka ajavat etuja tälle yhteiskunnan pienelle vähemmistölle. Tällaiset puolueet menestyvät vaaleissa paremmin, koska ne saavat mainoksilla itselleen paljon näkyvyyttä. Syrjäytyneet ihmiset, jotka ovat usein myös köyhiä, eivät käytä oikeuksiaan yhtä aktiivisesti. Toisaalta vaapaassa maassa pitää sallia avoin ja selkeä vaa-

TEHTÄVÄT

1. Määrittele käsitteet
 - a) suveriniteetti
 - b) valtio
 - c) edustuksellinen demokratia.
2. Laadi käsitekartta valtiosta (tehtävät, tunnusmerkit, tyypit).
3. Puolusta ja kritisoi väitettä: demokratia on paras huonoista järjestelmistä.
4. Suunnittele oma ihannevaltiiosi.
 - a) Miten siinä hoidetaan asiat?
 - b) Millainen perustuslaki siinä on ja miten valta jaetaan?
 - c) Millaiset valtioelimet päättävät asioista?
 - d) Mahdolliset muut huomiot valtion luonteesta?
5.
 - a) Miten demokratia voi tulla diktatuuri?
 - b) Mitkä tekijät edesauttavat sitä?
 - c) Etsi internetistä esimerkki valtiosta, jolle on käynyt näin 2010-luvulla.

lirahoitus, koska muutoin vain rikkaat voisivat asettua ehdolle.

Winston Churchillin sanoin: "Paras argumentti demokratiaa vastaan on viiden minuutin keskustelu keskivertoäänestäjän kanssa." Churchill totesi myös: "Demokratia on huonoin hallintotapa, jollei lasketa mukaan muita hallintotapoja, joita on aika ajoin kokeiltu." Onko demokratia siis puutteellinenkin paras huonoista järjestelmistä?